

V ostravském Divadle Petra Bezruče zdařilá premiéra Přidalových her

Malé noční hry jsou ze života

LADISLAV KNÍŽATKO

OSTRAVA. V ostravském Divadle Petra Bezruče uvedli v pátek další premiéru sezóny.

Jsou to dvě jednoaktovky Antonína Přidala, brněnského básníka, překladatele, dramatika a noblesního televizního moderátora diskusních pořadů Klub Netopýr a Z očí do očí.

Z jeho básnických sbírek připomeňme například Smrt na ostrově, nahý v trní nebo knížku Šbohcn, ale čemu. V oblasti dramatické tvorby – vedle televizních a filmových scénářů – vstoupil do povědomí diváků zejména melancholickou retrospektivou Sáňky se zvoncek.

Pozornost obecnstva teď získávají jistě i režisérem Michalem Przebindou nastudované snové příběhy, uváděné pod souhrnným názvem „Malé noční hry“. Brechtovo tvrzení, že „umění je schopno zobrazovat škaředost škaředých jevů krásným způsobem a neúšlechtilost neúšlechtilých jevů ušlechtilým způsobem“, jako by zde nacházelo potvrzení v názorné podobě.

Drsná bezohlednost kejkřů, lapků a dalších lidí na okraji společnosti se v Přidalově zobrazení sice vyjevuje v nepřikrášlované podobě trpkého životního údělu. Autor však svým postavám dokáže přidat něco navíc, když s hlubokým pochopením jim dá

Roman Harok (Nožik) a Josef Kaluža (Kostka) z „Malých nočních her“.
Foto: Lucie Gurková

rozměr zoufale nárokováného pocitu lidské důstojnosti. Režisér (spolu s velmi podstatou dramaturgickou spoluprací Jany Píthartové) pak invenčním způsobem dal básnivému textu reálné dramatickou po-

dobu. Jejich úsilí umocnila scénografka Marta Roszkopfová. Jak ve scéně, kde vybudovala velmi působivý hrací prostor s využitím hrubě opracovaných dřevěných desek a černých závěsů, tak v

návrcích kostýmů. Hudebně přispěl Vlastimil Ondruška, expresivní dynamičnost hereckých akcí (zejména v první polovině večera) úspěšně podpořil pohybovou spoluprací Josef Kotěšovský j. h.

Úvodní část nese název „Sen o dvou kůrkách“. Dramatik zde emotivním způsobem rozehrává drama dvou mladých potulných komediantů, obviněných z krádeží i zabití, kteří v poslední noci před popravou s trýznivou rivalitou rozebírají míru své viny a vzájemného vztahu k zemřelé dívce. Silného rabijáta Kostku představuje Josef Kaluža, mladicky sveřepého snilka, kterému říká Nožik, hraje s pozoruhodnou opravdovostí Roman Harok. Roli dívky ztvárňuje Marcela Čapková.

RECENZE

Ve druhé polovině inscenace je uvedena „Pěnkava s Loutnou“. Je to poeticky vyklenutá parabola nočního setkání tří ženských typů s rozdílnými zkušenostmi i přístupem k životu. Jakési epické noční, kterým autor přináší divákovi „slovo, zrozené z naslouchání“. Svým postavám tu v tvořivé přesvědčivých křečích dávají ožít Markéta Viktorová (Pěnkava), Lucie Žáčková (loutna) a Zdena Przebindová (stará osoba). Zdařile vystavené představení je rámováno krátkými výstupy svérázně pojaté chůru (Alena Sasínová-Polarczyk a Kateřina Krejčí).

Úterý 28. listopadu 2000

A-8 SUOBODA

KULTI

V Ostravě se chystá premiéra hry Antonína Přidala

Čas pro Malé noční hry

BŘETISLAV UHLÁR

OSTRAVA. Divadelní společnost Petra Bezruče v Ostravě uvede prvního prosince premiéru hry Antonína Přidala „Malé noční hry“ v režii Michala Przebindy, současného principála této divadelní společnosti. Přidalova hra je podle něho o touze po lásce a jejím nenaplnění, o strachu a zbabělosti i odvaze a statečnosti, ale také o tom, jak se chvástá pýcha vedle tiché pokory... Michal Przebinda nám odpověděl i na další předpremiérové otázky.

Proč jste si vybrali nyní právě Přidalovu komorní hru? Jednak z ekonomických důvodů, neboť předcházející muzikál „Tracyho tygr“ byl velmi náročným projektem i po finanční stránce, do něhož bylo zapojeno doslova celé divadlo. Takže nyní jsme vybrali text, který vyžaduje úplně odlišný způsob práce, ale současně dává výraznou hereckou příležitost hlavně dámské části našeho souboru – Marcelle Čapkové, Markétě Viktorové, Lucii Žáčkové, Zdeně Przebindové a další.

Hrát klasiku je patrně snazší. Na Shakespeara lidé přijdou, ale nabídnout Antonína Přidala, kterého znají diváci především z televizní obrazovky jako moderátora?

Chtěl bych říci, že jsem samozřejmě Antonína Přidala znal dříve jako překladatele a dramatika, než jako televizního moderátora. Vedle něho vyrů-

Marcela Čapková a Roman Harok v Malých nočních hrách Antonína Přidala.
Foto: Lucie Gurková

stala v Brně, kde jsem studoval, mladá generace Divadla Na provázku. Právě on spolu s panem profesorem Milanem Uhdem tvořili intelektuální oporu novým tvůrcům. To, že je dnes veřejnosti znám spíše jako moderátor televizních pořadů, lze přičítat mediálnímu fenomenu. Ale ani to zdaleka o jeho práci všechno nevyovídá.

Text hry je zajímavý. Myslíte, že může oslovit mladého diváka?

Nejde možná jenom o diváka. Máme v divadle plno mladých herců, a vzhledem k tomu, že nejsem zase o tolik

starší, učili jsme na něm společně. Je to hra, která vyžaduje velmi podrobnou práci s hercem, kterou v našem mladém divadle určitě potřebujeme.

Tolik Michal Przebinda. Vedle ženských protagonistek hrají v Přidalových Malých nočních hrách také herci – Roman Harok a Josef Kaluža. Autorem hudby je Vlastimil Ondruška, výtvarníci scény a kostýmů Marta Roszkopfová, dramaturgie je dílem Jany Píthartové a pohybové spolupráce se pohostinsky ujal Josef Kotěšovský.

ÚVAHY POSTDIVADELNÍ:

Pláč Thálie české (II)

Letošní *Ostravar* otevíralo Divadlo Petra Bezruče inscenací dvou textů A. Přidala *Malé noční hry* – tedy alespoň pro ty z nás, kteří nedali přednost „náhradní“ *Němé z Portici* v Divadle Antonína Dvořáka (ti, co ji viděli, svorně hořekují, že opera jinak nebývá na ostravské přehlídce zastoupena, byť symbolicky, jako např. v podání skvělých ostravských loutek: připojuji se k nim!). Nedovedu si představit začátek méně šťastný (nejen recenzentka LN, ale ani J. P. Kříž z Práva tento začátek, jakož i další představení nestihli, což oběma celostátním deníkům nezabránilo hodnotit akci jako celek, tj. v podstatě čtenářům *lhát*).

Přidalův první opus (*Sen o dvou kůrkách*) je text tak zoufale nedramatický, že kdybych se nechtěl dotknout autora, jehož si vážím, označil bych jej jako diletantský až grafomanský. Hlavním rysem je tu jakási akademická, bezpohlavní *ušlechtilost*. Přidal neumí napsat dramatickou figuru ani situaci, vše polévá rozbředlou lyrickou kaší, nadprodukcí jalových slov bez chuti a zápachu, tedy *bez poezie*. Básnictví (metafora) nerovná se, jak se u našich pěstitelů tzv. lyrického dramatu traduje, přibližnost a mlhotvornost, nýbrž naopak: vyšší významovou přesnost, zkratku, zahuštění („*Dichtung*“). Przebindova režie – když už z božího dopuštění či snad z pomsty dramaturgie tento text dostala na stůl – udělala to nejhorší, co mohla. Upovídanou, v podstatě rozhlasovou hru „oživila“ paralelním, s pronášenými slovy nikterak nesusouvisejícím pohybovým pásmem tělocvičných gagů, jimž se ovšem nikdo nesměje. Bylo mi líto slibných talentů (J. Kaluža, R. Harok), osobního nasazení všech zúčastněných i vynaložené režijní invence. Nudu více než dvouhodinového představení nestačila rozptýlit ani lepší druhá polovina (*Pěnkava s Loutnou*) s dobrými hereckými výkony (L. Žáčková, M. Viktorová, Z. Przebindová), v níž se z rozbředlé mlhoviny ušlechtilých slov, bohužel opět málo osekanych a příliš pietně „scénovaných“, přece jen občas nořil dramatický příběh či postava. Zejména „šeherezádovský“ motiv „příběhu o příběhu“ by se při menší devótnosti k autorovi mohl stát odrazištěm i k jevištnímu dílu.

Tři další opusy Bezručovců naštěstí dopadly líp – a byly už náležitě mými kolegy oceněny. Nemám tu floskuli rád, ale *hereckým koncertem* se stalo značně sugestivní, místy magické představení Lorkovy známé hry o doně Bernardě, nádherně přeložené A. Přidalem (*Bernarda*, režie: J. Janík). Z přesných portrétů různých poloh pokřiveného ženství, zasazených do temné, jen občas šerosvitné galerie usilovně potlačovaných živočišných představ, tedy do sféry utajenosti, nepřiznanosti, jungovského „stínu“, odtud vyzdvihnout jeden výkon (např. ten titulní) znamenalo by křivdit všem ostatním.

Talentovaný Richard Krajčo, loňský festivalový Hamlet, sehrál se svým obvyklým „rockerským“ nasazením, jímž mi už podruhé připomněl způsob, jak hrál Vladimír Vysockij, titulní roli v komorním muzikálu na Saroyanovy motivy *Tracyho tygr* (překlad, libreto J. Josek, režie J. Seydler, hudba V. Šmída). Některé Krajčovy výstupy, například ten „namlouvací“ s Laurou, s antiiluzivním přihráváním spoluherců jako živých rekvizit, byly lahůdkou. Přitom je Krajčo handicapován i několika v této inscenaci nepřekročitelnými překážkami: překvapivě „starým“, středoproudým hudebním soundem, postaveným v podstatě na třech akordech a dvou hudebních nápadech, přičemž ten, který doprovázel ústřední slogan inscenace, zněl už časem jako zaseknutá deska („*Jsem Thomas Tracy!*“ nám tak herec sdělil jako žákům v pomocné škole snad patnáctkrát). Druhou překážkou – týkající se ovšem i řady jeho kolegů – je relativně velmi slabý hlasový orgán, neschopný „přeřvat“ hlasitě „vyhulenou“ muziku (tady se ztotožňuji se staršími výhradami J. P. Kříže v Právu). I při vší úctě ke Krajčovi zůstává pro mne výkonem večera – vedle již zmíněného N. Lichého – hostující M. Šulc v posmutnělém výstupu vědouceho psychiatra, profesora Pingitzera. Po jeho odchodu mi náhle připadalo odlišné herectví zbytku souboru – jež mi až dosud v rámci navozeného stylu, zejména v nápadité choreografii, nevadilo ani zbla – trochu jako posunčina či prvoplánová karikatura.

V divadle je vše jen jako, a snad proto pravdivější

Malé noční hry
v Divadle
Petra Bezruč

JANA PITHARTOVÁ

Divadlo Petra Bezruče uvede dnes v 19 hodin premiéru Malých nočních her Antonína Přídala. Režisér inscenace Michal Przebinda se s Přídalovým dramatickým dílem nesetkává poprvé.

? Antonín Přidal je dnes všeobecně známý z televizní obzovky jako moderátor debatic klubů Netopýr a Z očí do očí. Ale do roku 1990 znal jeho jméno málokdo. Kdy a jak jste se s ním seznámil?

! V roce 1982 mě v Chebu navštívil můj kolega Vladimír Hauser, herec Divadla na provázku (dnes Husa na provázku - pozn. red.), a s nadšením mi vyprávěl o natáčení filmu Straka v hrsti. Autorem scénáře byl Antonín Přidal. Měl jsem možnost přečíst si scénář a to bylo dobře, protože film byl uzavřen do sejfu. Pídl jsem se po další Přídalově tvorbě.

Když jsem narazil na Malé noční hry, měl jsem šťastnou shodou okolností k dispozici vynikající interpretky - Valerii Zavadskou, Báru Mílovou, Danu Fialkovou - pro postavy ze hry Pěnkava s Loutnou, jejich velkou chutí na tomto textu pracovat a ochotu ředitele chebského divadla Jaroslava Vlka i dramaturga Zdeňka Hedbávného svěřit mi režii. Mi mochoodem moju první v profesionálním divadle.

rozhovor

? V době normalizace Antonín Přidal vytvořil řadu vynikajících překladů z anglické, americké a španělské literatury. Můžete jmenovat ty, které vás zaujaly?

! Pan Kaplan má stále třídu rád je příkladem geniálního a tvůrčího překladu. Také překlad děl Davida Lodge Hostující profesori a Svět je malý, ale také Josepha Hellera a Johna Updika dokládají někdy popíraný Přídalův smysl pro humor. S Kennethem Rexrothem a jeho Spirálami času se po její divadelní začátky několika našich kolegů v klubu Atlantic. V nedávné době jsme v Divadle Petra Bezruče uvedli Lorcovu Bernardu, jejíž text opět vychází z překladu Antonína Přídala. Přidal byl ovšem nejen velmi kvalitním překladatel, ale také autor, režisér a pedagog. To, že je v poslední době znám především jako publicista, respektive moderátor televizních pořadů, je jen výraz vnímání kultury u nás, nikoli však obraz Přídalovy tvorby a jejího významu.

? Na televizní obrazovce působí Antonín Přidal jako racionální intelektuál. Projevuje se tak i ve svých divadelních hrách?

! Samozřejmě - v tom, že jeho divadelní texty, ale konečně i překлады, vynikají dokonalou strukturou a jazykovou pečlivostí. Nad touto formální dokonalostí se však objevují mnohé další,

V Přídalově díle Malé noční hry se návštěvníkům Divadla Petra Bezruče představí Marcela Čapková a Josef Kaluza.

neméně významné složky jeho dramatických děl. Možnosti pro to být vášnivým a autentickým přechovává Antonín Přidal hercům a snad i režisérovi.

? Čím by měly být Malé noční hry v repertoáru Divadla Petra Bezruče?

! Jistotou protiváhou velkým spekulacím a projekcím, velkými hereckými příležitostmi, jak už jsem naznačil v odpovědi na předchozí otázku, připomenutím, že kultivované a smysluplné slovo stále je a bude jedním ze základních kamenů dobrého divadla.

? Zajímavou a poměrně neobvyklou složkou inscenace je vyhradněn vokální hudba. Co vás

přivedlo k nápadu použít tentokrát místo hudebních nástrojů pouze lidské hlasy?

! Malé noční hry zdobí prostota. Lidský hlas je nástrojem prostým, ale krásným. Předpokládám, že by si vokální party a Přídalův text mohly dobře rozumět a doplňovat se.

? Na rozdíl od řady plakátových výřků, které na nás útočí na každém rohu, zni titul Malé noční hry velmi cudně. Zetřím se tedy aspoň, co by měl napovědět. Proč malé, proč noční a proč hry?

! Malé formou, nikoliv obsahem. Noční pro schopnost noci uvolňovat fantazii, vášně a prostřed-

nictvím snů žít i jiné a možná pravdivější životy než ty, na které svítí denní světlo. A hry proto, že hra tvoří základ každého divadla, všechno je jenom jako, a možná proto pravdivější než skutečnost.

ANTONÍN PŘIDAL: Malé noční hry

Režie: Michal Przebinda
Hudba: Vlastimil Ondruška
Hrají a zpívají: Lucie Záčková, Markéta Viktorová, Roman Harok, Josef Kaluza, Zdena Przebindová, Marcela Čapková, Kateřina Krejčí a Alena Sasinová-Polarczyk

tip dne

Na Koncertu hvězd poprvé zazní jazz

Šestiletou tradici má ostravský Koncert hvězd s podtitulem Vánoční romance. Letos se uskuteční 8. prosince v ostravském Divadle Jiřího Myrona. V jedinečné „sestavě“ se na něm setkají pražská sopranistka Monika Brychtová, sólista Národního divadla v Praze Jiří Sulzenko (bas), vynikající houslistka Gabriela Demeterová či známý mladý violoncellista Jiří Bárta. Pražský komorní orchestr bude řídit dirigent Leoš Svárovský, vánoční poezii přednesou herečka Hana Maciuchová a člen Slovenského národního divadla v Bratislavě Martin Huba. „Koncert letos bude mít i jedno novum. Do převážně klasického repertoáru vnese me trošku jazzu - Gershwinovy skladby zahraje světlý jazzman Emil Viklický společně s kontrabasistou Františkem Uhlířem. Jsme velmi rádi, jak bude tato změna publikem přijata.“ prozradila za pořadatelé Alena Greplová z porubského Domu kultury Poklad. (ava)

Hrabala nezahrají

OSTRAVA (ava) - Komorní scéna Aréna oznamuje svým návštěvníkům, že se pro omezením v souboru dnes v 18.30 hodin neuskuteční představení Obsluhoval jsem anglického krále. Zakoupené vstupenky lze vrátit, případně vyměnit v pokladně divadla.

Princezna Majolenska

OSTRAVA (ava) - V Divadle loutek bude mít dnes v 17 hodin premiéru představení Princezna Majolenska, které je dílem Jány Romanovské a také jako režiséra hostujícího Stefana Kulhanka. Malí diváci v pohádce uvidí L. Čechákovou, V. Krakovkovou, J. Zajacovou, D. Felera a další.

Režisérem inscenace je Michal Przebinda. Foto archiv

Velké ostravské Malé noční hry Antonína Přídala

Jiří P. Kříž

Divadelní kritice zatím jaksi unikla nenápadná, avšak výrazná inscenace dvou dramatických miniatur Antonína Přídala v ostravském Divadle Petra Bezruče. Jeho Malé noční hry inscenoval Michal Przebinda.

Sen o dvou kůrkách i Pěnkava s Loutnou se obracejí do minulosti, morální problémy, které obě hříčky řeší, jsou ovšem nadčasové. Přídala je obratný autor, dokáže napsat živý dialog, najít dobré vypointování minipříběhu. Ve Snu o dvou kůrkách se ukáže, že ohlednutí Nožíka

a Kostky (Roman Harok a Josef Kaluža) je jakousi noční můrou před koncem na šibenici, k níž oba odsouzení vyjdou s jitem. Do toho snu se vrací neodbytně Dívka-svědomí (Marcela Čapková).

Ještě snovější atmosférou je obdarena Pěnkava s Loutnou. Setkání dvou mladých dívek, Pěnkavy a Loutny (Markéta Viktorová, Lucie Žáčková), se starou osobou (Zdena Przebindová) je reflexí tajemných, mystických okamžiků v našem životě. Dosaďte si do příběhu smrt nebo čáry, obojí je možné. Jednoduchá metafora bloudění životem, vcelku ovšem závažná scénická poselství.

Co u Přídala ovšem jako vždy dominuje, je slovo, jazyk, smysl pro nejjemnější zákoutí mateřštiny. Uplatňuje ho v mistrovských překladech (od nonsensu Edwarda Leara až po vynikajícího Rostenova Pana

Kaplana) a v Malých nočních hrách nejenom v kultivovanosti dialogů, ale také žánrově, např. jakýmsi podzimmím otiskem staročeského jarního svitánicka: Dřevo se svléká z lističku, / slaviček zmlkl v keříčku. / Kde je ten slavík, kde je ten keř? / Já ti to povím, věř či nevěř.

Není dobré, že některé hry zůstávají bez akceptujících kritických reflexí. Ať už je úroveň současné kritiky jakákoli, bez jejího hlasu jako by hry vlastně ani nebyly. Přitom třeba právě ony posouvají českou dramatickou tvorbu ke kultivovanosti a k současným evropským trendům možná víc než mnohé silácké texty, pokulhávající věčně za tím, co již jinde bylo vyzkoušeno a vymezeno do souvrátí, jež u nás bývá zvykem někdy „objevně“, ve skutečnosti však poněkud zpozdile překračovat.

Foto PRAVO - JIŘÍ P. KRÍŽ

Marcela Čapková (Dívka) a Roman Harok (Nožík) ve Snu o dvou kůrkách.

Místo snu přejí Malé noční hry raději akci

"Dva napínavé, skoro snové příběhy z bezesných nocí potulných umělců", tak zní "bezručovský" podtitul divadelní premiéry Malých nočních her od Antonína Přídala. S Divadelní společností Petra Bezruče ji nastudoval Michal Przebinda v dramaturgii Jany Pithartové.

Antonín Přidal - známý překladatel, spisovatel a kultivovaný moderátor, klade ve svém dílku důraz na tajemství, osobité lyrické napětí a metaforický osud středověkého kejklíře. Ztvárnil jej hned ve dvou rozdílně zakončených existenciálních miniaturách pod názvem Sen o dvou kůrkách a Pěnkava s Loutnou.

Napětí a snovost - dvě klíčové emotivní kvality, na kterých by

se inscenace měla zakládat, však v tomto provedení vyznívají sporně. Herci konají energicky, ba až akčně. Jako kdyby ztratili cit pro růst atmosféry. Nebo se snad jejich zadostiučiněním stává smysl dát o sobě hlavně vědět - slyšet? Z introvertní - noční hry utopené v metaforickém, temném nitru se tak stává extrovertní spor - ne-li hádání o pravdě. Hlas nenaléhá, křičí, těla nevypovídají, zmítají se, scéna skřípe.

Noc a sen se mění v bezesné utrpení a vršení konfliktu na konflikt. Mladí herci, zvláště Josef Kaluža a Roman Harok v první části (o Dvou kůrkách) využívají razantních gest, která z nich (na scéně tvořené dřevěnou arénou a rudou látkou) vytvářejí patetic-

ké, hašteřící se kohouty, kteří ale přece soupeří o holou existenci. Jejich tragický osud se v inscenaci nedaří vyhrotit na dané ploše prvního dějství. Teprve až Loutna (Lucie Žáčková) a Pěnkava (Markéta Viktorová) z druhé části her nachází volnou cestu na místě jejich skonu, začíná Przebindova inscenace nabírat naléhavější vyznění. Škoda, že toto nenápadné skládání souvztažností není zdůrazněno.

Také scéna, jednoduchá, a přitom epicky bohatá, se dostává ke slovu více v druhé části hry. Příběh Loutny a Pěnkavy se podle toho noří hlouběji do šera, a ani v něm nechybí kouzlo otevřeného ohně. Spor bláznivé báby (Zdena Przebindová) s dívkami

ale vyznívá stejně rozpačitě jako hádka mladíků. Epické putování a boj o existenci v hloubi jeviště utopí drásavá hádka v popředí scény.

Nejpoetičtěji tak na celém představení přirozeně působí chytlavá vokální hudba Vlastimila Ondrušky v provedení herců ukrytých za černými hávy na postranních podstavcích. Hra reflektorů jejich rozestavení podporuje efektivnějšími stíny, které vytváří obrazce i na stopě divadla. Nicméně na "Dva napínavé, skoro snové příběhy" toto dvojitě intermezzo na okraji herecké akce není zrovna mnoho.

MARTIN JIROUŠEK,

Autor je spolupracovníkem redakce

Divadelní společnost Petra Bezruče. Antonín Přidal: Malé noční hry. Dramaturgie: Jana Pithartová. Režie: Michal Przebinda. Scéna a kostýmy Marta Roszkopfová. Hudba: Vlastimil Ondruška. Premiéra 1. prosince v Divadle Petra Bezruče.